

Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2017

Foreløpig rapport fra TBU,
20. februar 2017

Innholdet i TBU-rapportene

- *Hovedtema* i den foreløpige rapporten
 - Lønnsutviklingen i 2016. Nytt datagrunnlag (a-ordningen) har påvirket beregninger på en rekke, men ikke alle, områdene
 - Prisutviklingen – inkl. KPI-anslag for 2017
 - Utviklingen i norsk og internasjonal økonomi
 - Industriens konkurranseevne
 - Inntektsutviklingen for Norge og husholdningene
- *Oppdatering* i mars 2017 og NOU-publisering
 - Mer fullstendig lønnsstatistikk for 2016
 - Lønn etter utdanning
 - Lønns- og inntektsfordeling
- Oppsummering *etter inntektsoppgjørene* i juni 2017

Lavere lønnsvekst i 2016 enn i 2015- laveste nominelle vekst siden krigen

- Årslønnsvekst i 2016: 2-2,5 % i forhandlingsområdene. Anslaget etter oppgjøret i fjor var 2,4 %

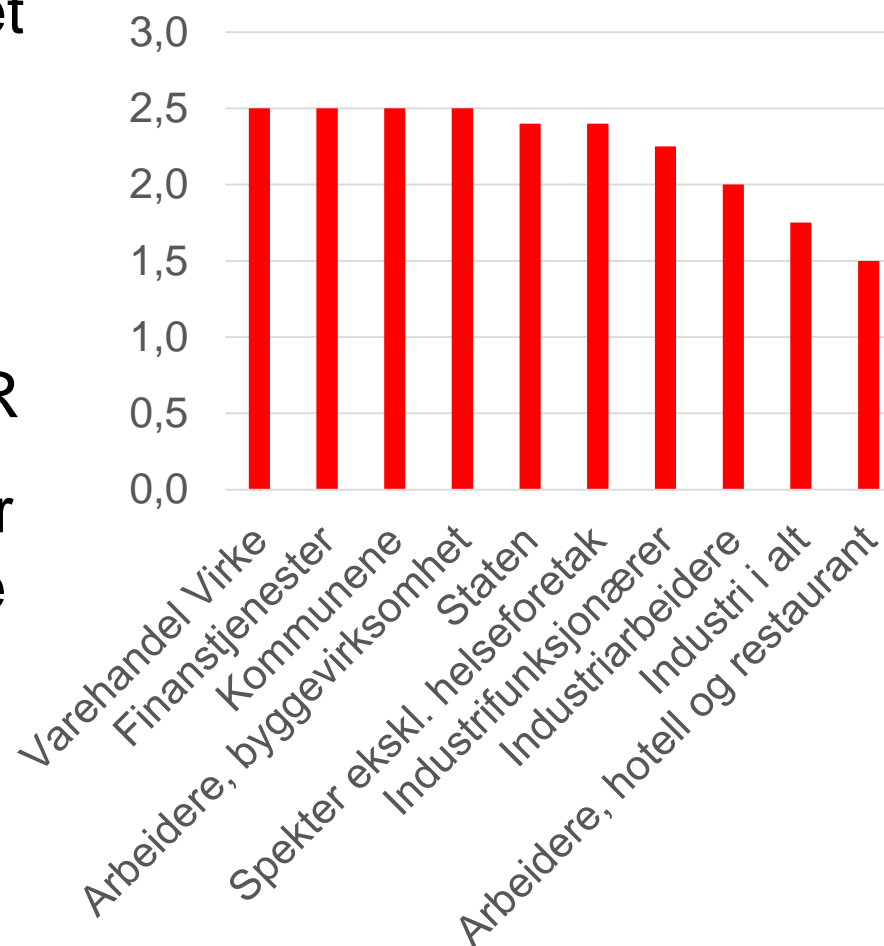
- Jevn vekst mellom områdene siste 5 år

- Årslønnsvekst 1,7 % i 2016 i NR

- Strukturendringer: lønnsvekst er samlet lavere enn for områdene

- Struktureffekter også innen områder – identiske personer 3 % i Hotell og restaurant

Årslønnsvekst 2015-2016 for noen hovedområder. Prosent

Litt lavere lønnsoverheng til 2017 enn etter forrige hovedoppgjør (2015)

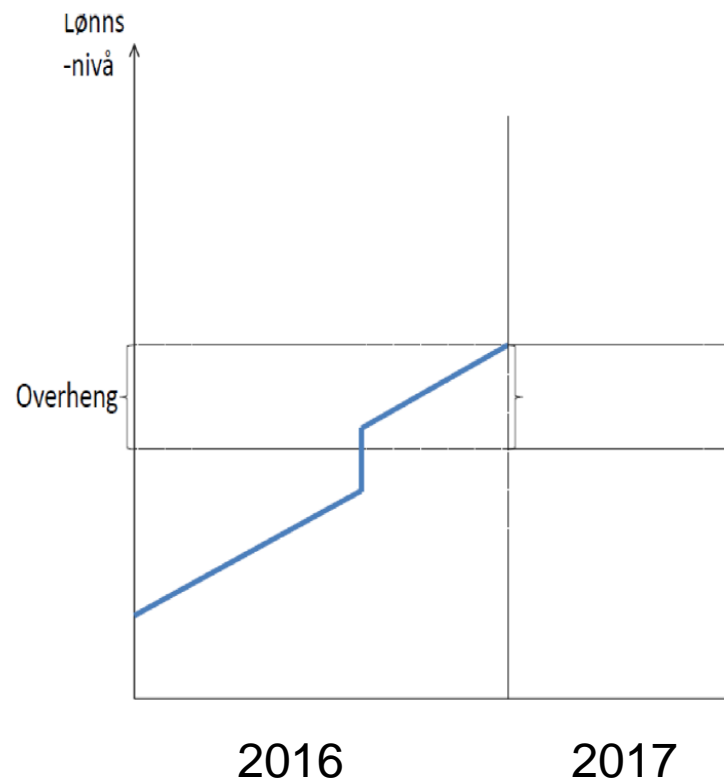
Overhengen til 2017 0,6 – 1,5 %

- vanlig med større overheng til år med mellomoppgjør

Overheng til 2017 i noen sektorer. Prosent

Industri, arbeidere	1
Industri, funksjonærer	1
Finansnæringen	0,9
Virke - bedrifter i varehandel	1
Kommunene	0,9
Staten	1,5
Spekter – Helseforetakene	-
Spekter – øvrige bedrifter	0,6

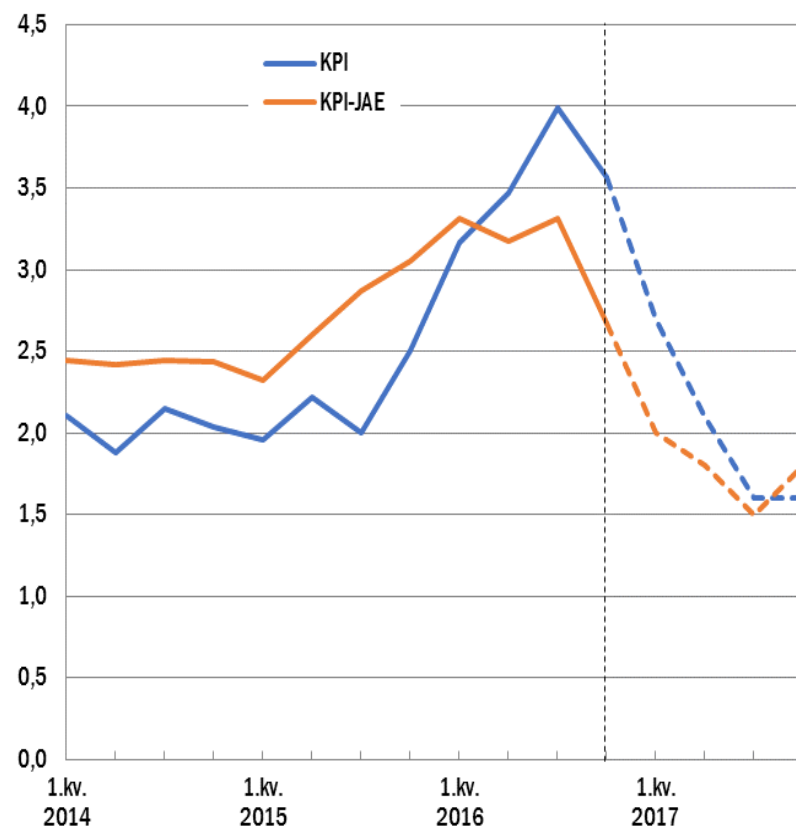
Lønnsoverheng: forholdet mellom lønnsnivået ved utgangen av året og gjennomsnittet over året

Utsiktene for inflasjonen i 2017

- Konsumprisene økte med 3,6 pst. 2016
 - KPI-JAE steg med 3,0 pst
- Utvalget anslår veksten i KPI til om lag 2 prosent fra 2016 til 2017.
- KPI-JAE kan øke litt mindre
- Usikkerhet særlig knyttet til valutakurs og energipriser
- Kommer tilbake med en ny vurdering midt i mars

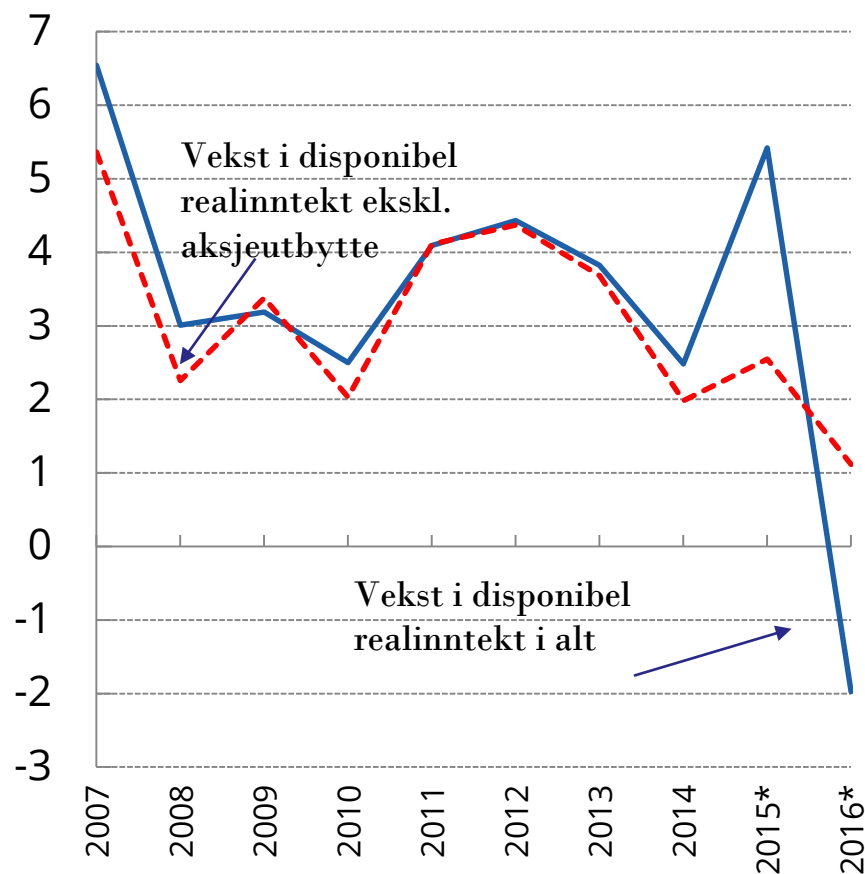
Vekst i konsumpriser, KPI og KPI-JAE.
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Husholdningenes inntekter

- Realdisponibel inntekt for husholdninger falt med 2 %
- Eksklusive aksjeutbytte var veksten 1 % og nær uendret regnet per person
- Reallønn etter skatt falt gjennomgående 1/2 % fra 2015 til 2016, mens for alle var nedgangen 1,2 prosent. (struktur)

Vekst i husholdningenes disponible realinntekt. Prosentvis endring fra året før

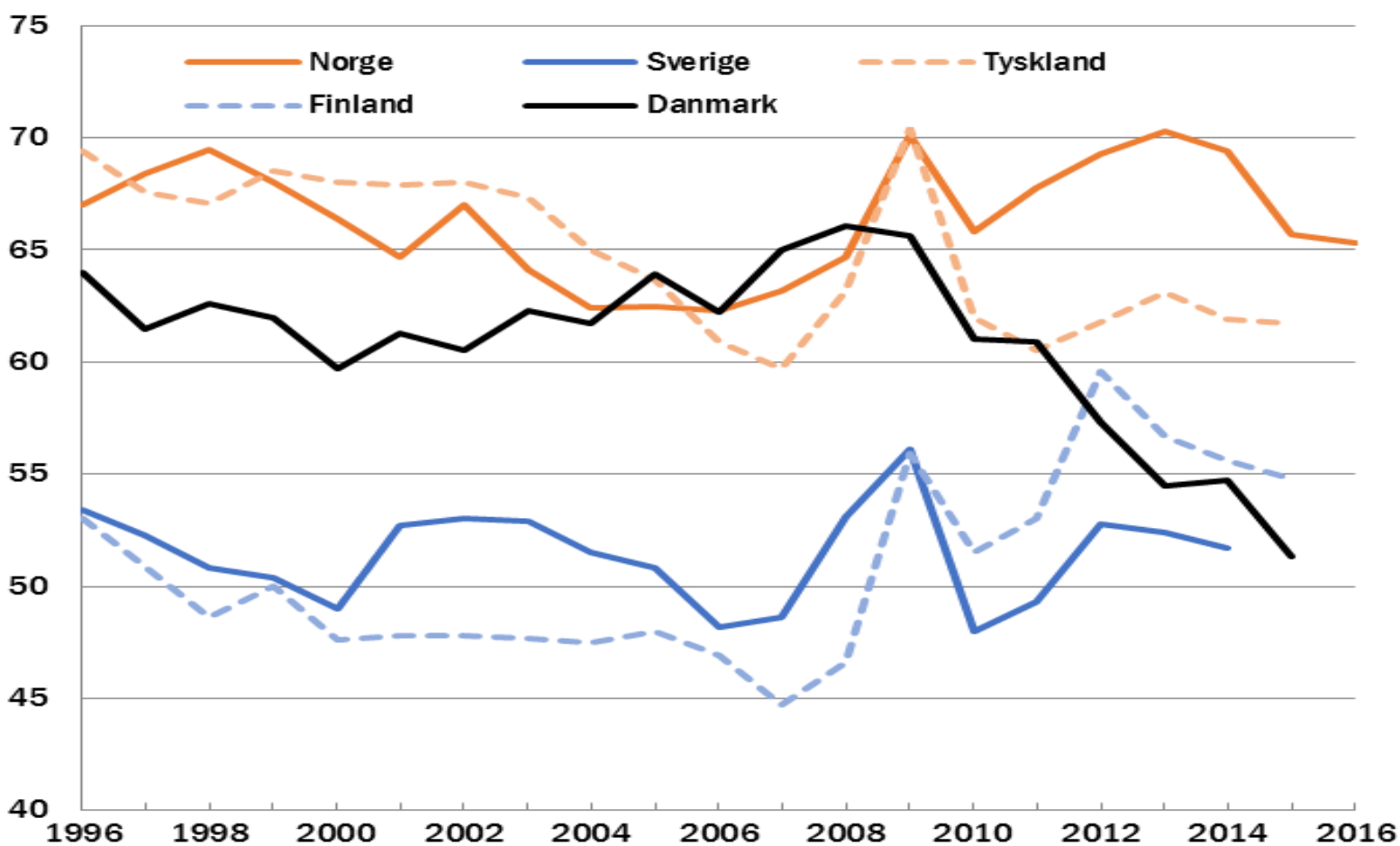

Utviklingen i konkurranseevnen

- Lønnskostnadsandel i industrien nær normalt nivå historisk sett. Fall siden 2013
- Timelønnskostnader er relativt høye, men mye svakere kronekurs ga en stor bedring i 2015 og en viss bedring også i 2016
- Vekst i timelønnskostnader i Norge lavere enn hos handelspartnerne for første gang siden 2007
- Relativ produktivitet i industrien faller

Lønnskostnadsandel i industrien nær normalt nivå - stor nedgang siden 2013

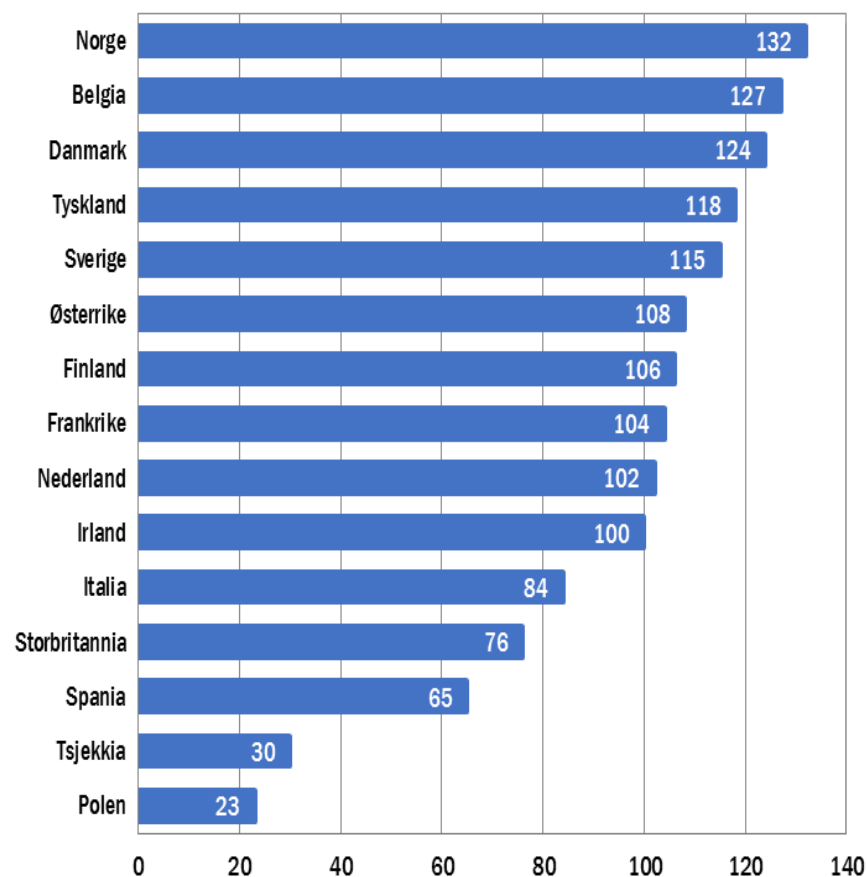
Hovedkursen: lønnsnivået i industrien samlet skal sørge for stabil lønnskostnadsandel over konjunktursykelene

Konkurransesevnen – nivået på timelønnskostnadene fortsatt høyt

- Gjennomsnittlig timelønnskostnad i industrien 32 prosent høyere i Norge enn hos handelspartnerne
- Var 57 prosent høyere enn handelspartnernes i 2012
- Nedgangen skyldes svakere krone
- Nominell lønnskostnadsvekst i Norge nær handelspartnernes siste tre år

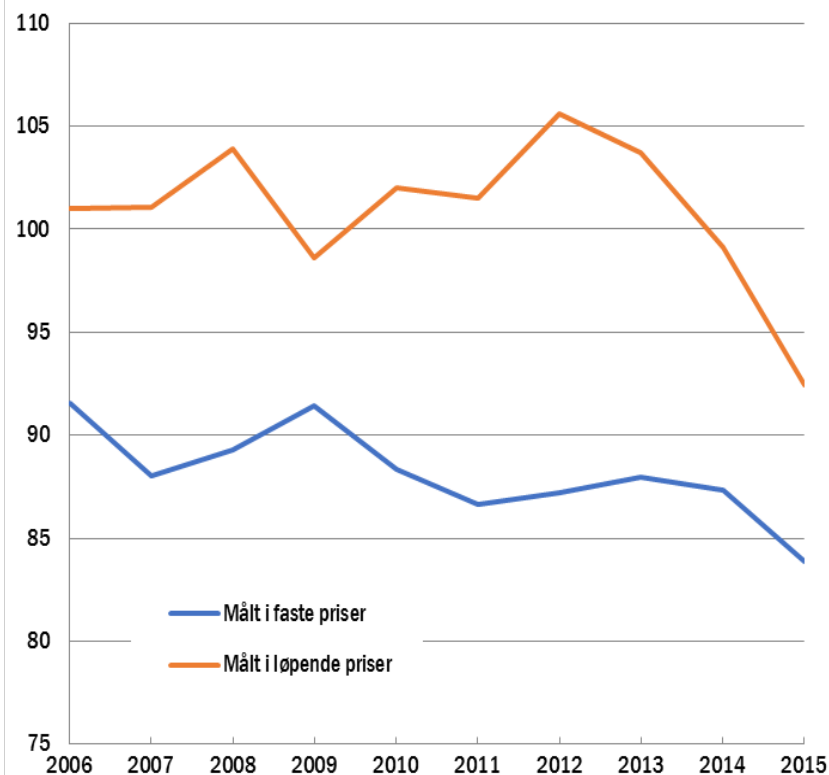
Timelønnskostnader i industrien i Norge i forhold til handelspartnerne i EU i felles valuta i 2016.

Konkurransesevnen - produktivitet

- Arbeidsproduktiviteten i norsk industri faller i forhold til handelspartnere
- Høyere prisvekst på norske produkter bidrar ikke lenger til en bytteforholdsgevinst
- Ikke lett å skille mellom volum og pris i slike beregninger

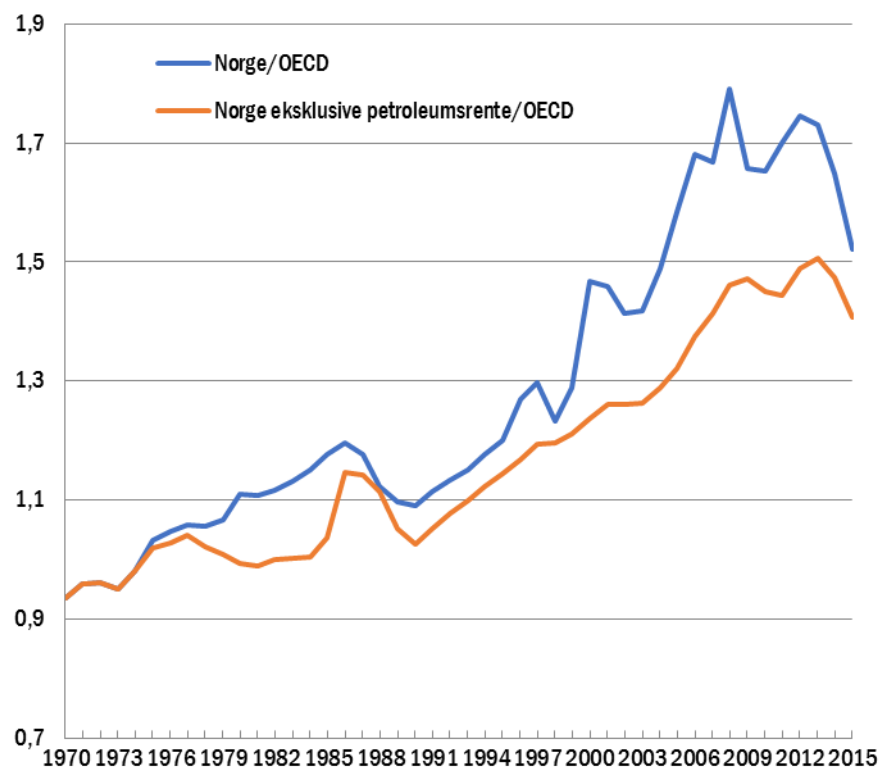
Relativ utvikling i bruttoprodukt pr. timeverk i industrien, faste og løpende priser i felles valuta. Indeks 2005=100.

Fortsatt høyt inntektsnivå i Norge, men fall i disp. realinntekt per innbygger på nær 3%

- BNP per capita regnet i kjøpekraftjusterte priser har økt mye i Norge i forhold til OECD-snittet, men har falt med lavere oljepriser
- Uten ekstrainntekter fra petroleumsvirksomheten har relative inntekter stått nesten stille siden 2009
- Høyere oljepris og vekst i Norge vil kunne trekke opp tallene i 2017

BNP per innbygger i Norge (i KKP) relativt til OECD-snittet og BNP i Norge eksklusive petroleumrente (i KKP) relativt til OECD-snittet

Hovedpunkter i rapporten

- Lav lønnsvekst i 2016
 - 2-2,5 prosent nominell lønnsvekst
 - 3,6 prosent KPI-vekst førte til lavere reallønn
 - Aggregerte tall preges av struktureffekter
- Lønnsoverhenget til 2017 varierer rundt 1 prosent i forhandlingsområdene – litt lavere enn til 2015
- Utvalget anslår en vekst i konsumprisene fra 2016 til 2017 på om lag 2 prosent. Sterkere krone gir lavere inflasjon sml. med 2016. Antar ingen store bidrag fra energipriser i 2017
- Høyt nivå på timelønnskostnader for industrien, men stor reduksjon siden i 2013 takket være fallet i kronekursen
- Makroøkonomiske utsikter
 - Svak, men høyere vekst i norsk økonomi og fortsatt høy ledighet
 - Svak, men høyere vekst også internasjonalt

Struktureffekter

- Anta en bedrift har 4 ansatte; 2 tjener 300' og 2 tjener 500' i 2015. Gjennomsnittslønn 400'
- I 2016 blir en av de høytlønte sagt opp, mens de tre gjenværende alle får 2 % lønnsvekst. Hva blir gjennomsnittslønna i 2016?
- $(2 \times 300 + 500) \times 1,02 / 3 = 374$. Nedgang.
- Gjennomsnittlig lønnsvekst blir -6,5 % til tross for identiske ansatte øker lønna med 2 %.
- Hvis en ny ansatt med lav lønn ansettes; snittlønn -3%
- Slike struktureffekter ser vi tydelig i industri og i hotell og restaurant.